СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 70. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 25-го березня 1936. — VOL. XLIV. No. 70. Jersey City, N. J., Wednesday, March 25, 1936. THREE CENTS

УКРАЇНЦІ ЖЕРТВАМИ ВИЛИВІВ РІК

ГОЛЮК (Месечусетс). — Вода залляла наші сторони. Найбільше потерпіли околиці, де живуть наші люди. Голіок відтятий від сусідніх місцевостей. Всяка комунікація з ними перервана. Шкоди обчисляють на 10 міліонів долярів. Одиноке щастя, що води не зірвали греблі.

З усіх частин міста найбільше потерпіла та частина, де живуть наші люди. З членів відділу У. Н. Союза ч. 52 найбільше потерпіли: бувший відділовий секретар Д.Хрупалик з родиною, теперішній предсідник В. Бурко, касієр Ілько Процишин, контрольори П. Провода і В. Грибик та члени: С. Вавришин з сином, Е. Павло з родиною, Дмитро Шабан, В. Е. Коваль, А. Шевчук і Гринько Довгань. Всі наші фармери над рікою Конетикот залляті.

Людей розміщено по добродійних інституціях та приватних домах. У мене в 4 кімнатах тулиться 16 осіб. Помагаємо, як можемо, але сили наші невеликі. Помагають американські встанови, але нашим людям не все вдається дістати допомогу так легко, як родовитому американцеві. — І. Вавришин, відділовий писар.

МУР УРАТУВАВ МІСТО.

ПОРТСМУТ (Огайо). — З усіх міст, що лежать над рікою Огайо, вратувалося від повени одно місто Портсмут, а то завдяки мурові, що його виставлено здовж берега ріки. Коли сусідні міста терпіли від страшного виливу, коли в них тисячі людей лишилися без даху над головою, коли в них переривалася вся комунікація й бизнесовий і промисловий рух, то тут усякий рух ішов нормально, а діти бавилися безпечно під муром, за котрим валили зібрані води ріки.

Цей мур почато будувати в 1908-мім році, а скінчено в 1930-тім. За останнє століття води ріки піднеслися лише два рази понад рівень, до якого доведено мур, а це в 1884-тім та 1913-тім році. Будова коштувала місто 750,000 долярів.

УХВАЛЮЮТЬ ВЕЛИКІ ВИДАТКИ НА АРМІЮ.

ВАШИНГТОН. — На домагання военного департаменту сенат ухвалив 53 голосами проти 12 видати на поправу армії найбільшу суму, яку взагалі колинебудь ухвалено видати нараз, бо 611 міліонів долярів з верхом.

Ухвала не годиться з ухвалою палати послів, бо перевищає її на 66 міліонів долярів. Армія має бути збільшена на 16,300 вояків.

При тій нагоді пробували ще раз добиватись ухвалення 12 міліонів долярів на перекопання каналу через Флоридський півостров, але сенатори проект відкинули.

ВОЄННИЙ СТАН У БРАЗИЛІЇ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Президент Варгас проголосив заведення в Бразилії воєнного стану на 90 днів.

Рівночасно арештовано кілька визначних людей, між ними одного сенатора й двох послів.

Декрет президента завішує всі конституційні ґарантії 47 міліонів населення Бразилії.

НЕМИЛА ПРИГОДА СКЕБІВ.

НЮ ЙОРК. — Перед стейтовим урядовим бюром для видавання „лайсенсів" для бюр посередництва праці заявилися два чоловіки з заявою, що вони працювали як страйколоми підчас страйку обслуги високих будинків, дістали за свою службу як заплату чеки й ці потім показалися недобрими, себто без покриття.

ПАДУТЬ ПРИСУДИ СМЕРТИ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім стейтовім суді засуджено на смерть на електричнім кріслі 3 молодих муринів, у віці 17, 17 та 18 літ, котрі підчас грабіжницького нападу вбили одного скляра.

У стейтовім суді в Бруклині засуджено на смерть 35-літнього Чарлза Роґаса за строєння свого 3-літнього сина. На розправі йому закидувано теж, що він дав отрую своїй жінці й двом іншим дітям, але вони виратувались.

ДОВКОЛА СПРАВИ ГАВПТМАНА.

НЮ ЙОРК. — Д-р Джан Ф. Кондон, що, як сам каже, був посередником між родиною Линдберга та Бруном Гавптманом при виплаті викупу, згодивсь побачитися з губернатором стейту Ню Джерзі, Галордом Гофменом.

В одній місцевій газеті появилася вістка, що, мовляв, Гофман заявив, що він може доказати, що Гавптман упав жертвою заговору поліції й прокураторії.

СУДЯТЬ ЖІНКУ ЗА ВБИВСТВО ЛЮБОВНИКА.

НЮ ЙОРК. — Перед місцевим стейтовим судом почалася недавно розправа проти панни Вери Стрец, обвинуваченої за вбивство її любовника, д-ра Фріца Гебгардта, німецького економіста й експортера.

Майже цілий тиждень уже підбирають присяжних суддів. Першу листу кандидатів на суддів уже вичерпали й тепер покликали другу листу зі сто людей.

Ратуймо потерпілих від повені

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ!

Ще не вспіли ми одержати точніщих інформацій про ті величезні шкоди, які понесла українська іміграція в Америці наслідком повені. Але вже перші, хоч скупі відомости потверджують здогади, які були в нас усіх, а саме стверджують вони те, що катастрофа повені стала правдивою катастрофою для тисячів українських родин.

Пішов з водою доробок, зложений працею цілого життя. Пропала праця того українського робітника, що виконував найчорнішу роботу, що найтяжче працював і найгірше жив. Пропав доробок того, що мешкав в найгірших і найдешевших дільницях міст, на долах, себто в тих частях, що найбільше потерпіли від повений.

Знаємо, скільки то було підчас повені жертв у людях. Нема теж сумніву, що є сотні або й тисячі людей наших по шпиталях. І цілком певно розібрали добрі люди чи американські інституції багато дітей українських родин, що опинилися без даху над головою і без матеріяльних засобів.

Американська держава, Американський Червоний Хрест і ріжні добродійні американські установи вже розпочали ратункову акцію. Але сам президент держави звертає увагу на те, що вся та поміч буде невистарчальна. В тому нещасті мусить подати помічну руку нещасливим все американське громадянство.

Всі народи, що замешкують Америку, взялися ще окремо до ратування членів своїх національностей. ДО РАТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН В АМЕРИЦІ — МУСИТЬ ПРИСТУПИТИ КОЖНИЙ ЧЛЕН ВЕЛИКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ В АМЕРИЦІ. Все зорганізоване українське громадянство мусить негайно взятися до ратункової акції. І це мусить статися негайно, без усякої проволоки. А спершу на місцях, навіщених катастрофою повені.

Не сміє тут бути ніяких тертъ політичних чи релігійних. Всі організації є собі рівні. І всі є добрі, коли йде про ратування фізичного життя української нації. Всіх праця є пожадана і конечна. Тому не може бути виправданим ніяке розєднання на тлі цеї добродійної акції.

Просимо негайно подавати до української преси звідомлення з місць про те, скільки українських родин впало жертвою повені. Просимо негайно потворити по тих місцях допомогові комітети і збирати там допомогу між тими українськими родинами, що не потерпіли від повені. Просимо місцеві комітети контролювати ту допомогу, яку дістають наші громадяни від американських інституцій. Просимо теж інтервеновати зорганізовано в справі справедливого поділу допомоги, щоб потерпілі українці одержували допомогу нарівні з іншими національностями.

Супроти цього, що ця допомогова акція не терпить проволоки, Обєднання Українських Організацій в Америці, перебирає на себе обовязок започаткувати акцію допомоги українським родинам, потерпілим від повені, в такий спосіб:

ВЗИВАЄМО ВСЕ НАШЕ ГРОМАДЯНСТВО ПЕРЕСИЛАТИ НЕГАЙНО СВОЇ ЖЕРТВИ НА ДОПОМОГУ ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ НА РУКИ ОБЄДНАННЯ:

„OBYEDNANYE"

P. O. Box 122. Hudson Termirnal. New York. N. Y.

ВЗИВАЄМО НАШ ПРОВІД НА МІСЦЯХ СКЛИКАТИ НЕГАЙНІ НАРАДИ ПРЕДСТАВНИКІВ МІСЦЕВИХ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ПОТВОРИТИ ПО ВСІХ МІСТАХ АМЕРИКИ, ДЕ ЖИВУТЬ УКРАЇНЦІ, УКРАЇНСЬКІ КОМІТЕТИ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ ТА ЗАЧАТИ ПРИ ЇХ ПОМОЧІ ЗБІРКОВІ АКЦІЇ.

Якщо не буде якої зміни в тій акції, всі надіслані жертви будуть розділені в міру потреб між ті українські громади, що подадуть Обєднанню в зорганізованій формі звіти про те, скільки є в них потребуючих негайної й конечної допомоги. А вже місцеві комітети будуть розділювати допомогу між потребуючі особи в такий спосіб, який уважатимуть відповідним.

Зазначуємо, що отсе є хвиля, в якій всі наші організації, всі наші партії й усі наші ідейні громадяни, включно з нашою молоддю, мають властиву нагоду виявити на ділах свою активність і посвяту.

ЕКЗЕКУТИВА „ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ":

ОМЕЛЯН РЕВЮК, предсідник, ДМИТРО ГАЛИЧИН, секретар,
Д-Р Л. МИШУГА, секретар, МИКОЛА ДАНИЛЬЧЕНКО, касієр.

ЯЗВА БЕЗПРИТУЛЬНОСТИ ДАЛІ ІСНУЄ НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ

КИЇВ. — Відкрито центральну комісію поліпшення життя дітей на Україні. В цей спосіб думає влада ліквідувати жахливу язву дитячої безпритульности. Ця установа повстане на місці товариства „Друзі дітей", що не могло дати собі ради з усуненням цеї, такої поширеної на Україні язви.

ЗГИНУЛИ 6 ОСІБ ПІДЧАС СТРАЙКУ ПОЛЬСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

КРАКІВ (Польща). — Підчас демонстраційного походу яких 2,000 страйкуючих робітників, що не котіли розійтися на приказ поліції, впали стріли з боку тоїж поліції, а наслідок був такий, що начислено 6 трупів і багато ранених.

Зорганізоване робітництво заповідає з цього приводу ґенеральний страйк.

ХТО І ЯКІ ПИШЕ ЛІБРЕТА ДЛЯ ФІЛЬМОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА УКРАЇНІ.

КИЇВ. — „Літературна Газета" розписується широко про участь совєтських письменників України в фільмовій продукції. Стаття подає, хто і скільки написав сценаріїв та лібрет. І так:

Кочерга здав сценарій „Пісня про свічку". О. Довченко написав сценарій дитячої фільми „Хоробрий боягуз". Тойже автор здав серію мульти-сценаріїв „Тук-Тук", з них зреалізовано „Тук-Тук" і „Жук у городі". „Жук в зоопарку" закінчується. Д. Грудина написав сценарій „Наталка Полтавка". Ю. Яновський „Золоте весілля". Лібрето „Дніпро" пише Н. Рибак. Крім того пишуть сценарії й лібрета: І. Кириленко „Весна", Дукін готує лібрето з колгоспного життя. Первомайський готує сценарій „Початок життя". Новий сценарій пише О. Корнійчук. О. Копиленко готує сценарій про сучасну школу.

Більшість згаданих авторів це жиди, що виступають під українськими назвищами.

ВСЕТАКИ ЩЕ ВОРОГІВ БАГАТО.

КИЇВ. — Народній комісар юстиції Кисельов сказав у своїй промові, виголошеній на останній сесії ЦВК УССР, а переданій київським часописом „Вісті", між іншим таке:

„У нас зменшується судимість, зменшується кількість злочинів, але ворогів іще чимало. Клясовий ворог іще не добитий. Він намагається пролізти у ті місця, де послабшала пильність місцевих органів диктатури пролетаріяту, щоб шкодити, щоб підривати успішне розгортання соціялістичного будівництва. Стахановський рух, що охопив усю нашу країну, зустрічає ще на шляху свого могутнього розгортання саботажників. Клясовий ворог на селі бореться проти пятисотенниць, організує терористичні акти. Таких актів на Україні ми мали 96. Я хотів би навести одну цифру про саботажників стахановського руху. У нас таких справ — 137".

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ГОЛОВНОГО ПРОМИСЛУ.

РИМ. — Війна в Европі неминуча. Таке заявив Мусоліні. І нема таких серіозних політиків в Европі, які моглиб твердити, що Мусоліні помиляється. Супроти такого стану річей Мусоліні взявся переводити в життя такі реформи, щоб Італія була на випадок війни самовистарчальною та становила таку військову силу, з якою мусілиб усі рахуватись. У звязку з тим зліквідовано палату послів, себто останки парляментарної системи правління. Її місце заступить Народня Корпоративна Рада. Знаціоналізовано найважніший промисел, себто такий, який заважує підчас війни. До цього треба додати, що вже й без цього держава контролює всі найбільші банки. Це вказує, що фашистівська держава реформує економічне життя шляхом державного соціялізму. Мусоліні теж заявив, що робітництво мусить одержати більші права, такі, які мають капіталісти, коли йде про заряд промислом і поділ зисків.

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ ГОЛОД НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ.

МОСКВА (Росія). — Комісаріят заграничної торговлі подає, що в минулому році збільшився совєтський експорт збіжжя за границю. Вивезено збіжжя на 1,516,400 метричних тон. А в 1934 р. вивезено 760,400 тон.

ОДНІ ВЕЛИЧАЮТЬ, ДРУГІ БЕЗЧЕСТЯТЬ.

АТЕНИ (Греція). — Відкликано в Атенах усі паради та маніфестації, які мали відбутись у звязку зі смертю Елевтеріоса Венізельоса, що був сімома наворотами премієром Греції й придбав батьківщині острів Крету. Сталося це на прохання вдови Венізельоса, яка була поражена обструкцією політичних противників покійного її мужа. Ці противники, в числі яких 2,000 осіб, машерували минулої неділі вулицями столиці й кричали: „Киньте тіло Венізельоса на дно моря". Вони теж обкидували камінням доми, що повивішували жалібні прапори. Сотки тисяч народу вибиралися з ріжних місцевостей до столиці, щоб віддати поклін покійному Венізельосові, великому грецькому патріотові.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ҐЕНҐСТЕРСТВО — В НАШИХ РЯДАХ

В старім краю побоюються, щоб часами не здобуло собі там права горожанства американське ґенґстерство. В статті „Діла", затитулованій „Проти публіцистичного ґенґстерства", сказано, що часописна полєміка в старім краю була досі назагал втримувана у доволі можливому тоні, але зате щось зовсім інакше було „на сторінках української преси за океаном, де не в усьому привикли до европейських форм товариської чемности і де супроти особисто нелюбого противника і зі сторінок преси пробивається часто публіцистичне ґенґстерство". Ця заввага відноситься загально до українських ґазет на американському континенті, видаваних у Канаді, Злучених Державах і т. д.

Думаємо, що можна з кимсь розходитись політично, але й від політичного противника можна і треба приняти заввагу, хочби була й дуже гірка, якщо вона слушна. Заввага „Діла" слушна. Таке бувало в Америці. Що гірше, публіцистичне ґенґстерство ще зовсім не минулося. Ще існують на американськім континенті українські, ніби гумористичні видавництва, в яких анонімні журналістичні ґенґстери починаються відбиранням людям чести. І є ще й ніби серіозні орґани, в яких теж практикується час від часу ґенґстерські полємічні методи. Для таких це звичайна річ: описати цілком неправдиво якусь подію, передати неправдиво чиюсь промову, цитувати фальшиво чиїсь вискази, надавати фальшиву інтерпретацію чужим думкам і потверджувати цей фальш іще й цитатами, себто вирваними з якоїсь цілости поодинокими реченнями, й уживати їх для фальшування провідної думки цілости, себто фальшування ідеольоґії певної особи, ґазети чи інституції, яку атакується.

Та журналістичне ґенґстерство не є ще так дуже небезпечне, бо з ним всежтаки можна ще боротися. Воно принаймні явне: написане й видруковане. Зате далеко більш деморалізуюче й огидне є те ґенґстерство, якого в пресі не видно, бо про нього часто преса може заговорити доперва тоді, як ним зачне займатися закон. Це ті наклепи, які переходять звичайно з уст до уст, а якими нищиться добрі імена наших громадських робітників на місцях. Це далі ті силетні, які ґенґстерським способом переносяться від одних громад до других, устно чи чистовно, і якими намагається підкопувати авторитет народніх інституцій чи громадських діячів, і то — в „імя народньої справи".

Наші громадяни знають про такі речі, бо й пишуть до нас про це. І просять звернути увагу загалу, що якраз добро народньої справи вимагає, щоб не було в нас місця для ніякого ґенґстерства, спрямованого до анархізації нашого життя. Бо нам треба, щоб наші часописи могли писати, а наші діячі поступати в такий спосіб, як цього вимагає правдивий інтерес правдивої народньої справи.

О. Сновида.

В КРАЇНІ КАТОРГИ

Пропаґанда російсько-большевицька не устає. Вона знаходить тисячі отворів, крізь які проникає до умів широкої читаючої публики. Здавалося, що по стількох експериментах уже ніякий новий інтернаціонал не зеднає собі тих, що розчарувалися в якімсь старім інтернаціоналі. Тимчасом так не є. Напр. є такі українці, на ганьбу і сором нам, що відвернулися від Сталіна, щоб шукати ратунку в новім IV. Інтернаціоналі — крівавої бестії революції, Л. Троцького... . Ось чому все здасться безнастанно пригадувати нашим читачам, чим є большевицький „рай" на Україні.

Одна російська ґазета **(Меч)**, отже така, яку годі запідозріти в особливих симпатіях до України, пише в листі з України про режім „загальної каторги" на нашій землі.

Кореспондент пише: „На Україні нема одного кутка, деб народні маси не чекали того щасливого дня, коли вони нарешті можуть піднести стяг боротьби з своїм найзапеклішим ворогом: комуністами. Бідний мешканець міста чи села, незалежно від свого суспільного походження і національности (за винятком жидів) мріє про „день заплати" і питається себе: „Чи вже хутко"?

Провідники комунізму в Москві, розуміється, не можуть знати, не відчувати ростучої народньої ненависти. На ту ненависть відповідають тeрором. Прислужники Кремля жорстоко, по середньовічному, винищують населення України і за це очевидно дістають добру винагороду. Всім іще в памяти розстріли Богу духа винних людей і репресії по вбивстві Кірова. За офіційними відомостями, влада, що мстилася за це вбивство, розстріляла 230 чоловіка, а в дійсности до 1,500. **Серед розстріляних багато української інтеліґенції.** Крім того лише на території України арештовано і вислано на північ і на Сибір більш як 13,000 людей, а серед них до 1,500 студентів, до 2,000 робітників, решта — селяни.

Советська преса реве і робить рекляму режімові з приводу його „досягнень" будови „ґіґантів", каналів і т. і. Друкували навіть листи, в яких підневольні советські раби висловлювали свій „ентузіязм" і трохи що не дякували владі за те, що післала їх на каторгу.

Про це, як жили й працювали на будові Біломорського каналу, довелося — пише кореспондент — мені розмовляти з одним хлопцем років 22, що, засуджений на 5 років примусових робіт, працював на будові того каналу від початку робіт аж до кінця. Причина його передтермінового звільнення була та, що виявив себе на роботі як добрий „ударник", і те, що на праці втратив ногу.

Ось, що оповідав мені цей хлопчина-інвалід: За винятком військ ГПУ, що стерегли нас, не було на роботах ні одного вільного робітника або урядовця. Праця була акордова, як і платня. Норми вироблення були нелюдські. Треба було ведмежої сили, щоб осягнути норму в 12—15 год., тому працювали по 18—20 годин на добу. Хтож і за цей час не виробляв норми, той не діставав хліба і цукру, а лише пів літра юшки. Ті, що виробляли каторжну норму, мали крім юшки 600 ґрамів хліба і 30 ґрамів цукру. Хворих що дня нараховували тисячі.

Медичної допомоги — ніякої. На цих роботах згинуло стільки людей, що їх трупами можна булоб засипати цілий канал. Втікав рідко хто. Зланих зараз розстрілювали, на очах усіх інших — для страху. 85% робітників це були „розкулачені" селяни, ті, що відмовилися йти працювати в колхозах і заслані з родинами на північ. **Серед них багато українців.**

Такий самий образ і на будові каналу Москва — Волга, і на будові залізниці Москва—Донбас. Скрізь гинуть десятками тисяч селяни і робітники. Чужинці дивуються, звідки Совети беруть гроші на будівництво. Алеж у нас все робиться руками каторжан. Праця безплатна. Навіть у фабриках **на Україні** більшість робітників виконує примусову безплатну працю, за кару, не дістаючи за ввесь час „прінуділовкі" (нераз 5 чи 10 літ), ні копійки платні. Коли не вірите, то ось витинок з фабричного часопису одного великого міста на Україні (в тексті по українськи):

Працюватимемо ще краще.

„На паливному складі є невеличкий колектив робітників. Більшість з нас принудробітники ріжних професій" (Дальше замітка кличе збільшити норми продукції до 250%).

Лише божевільний може думати, що на каторзі можна працювати з ентузіязмом; що, відбуваючи примусову працю, хтось може піддержувати владу, яка його до тої праці запрягла...

Ненависть, жагучу ненависть до влади відчувають і самі каторжани і їх близькі, що лишилися „на волі", і ті, що кожної хвилини ждуть своєї черги...

Ось так малює російський кореспондент ситуацію на Україні.

НЕ ДАЙМО ПРОПАСТИ НАСТУПНОМУ ПОКОЛІННЮ

Батьки і діти, старі і молоді, ще від кількох років стали безперервною темою розмов і статтей. Одні стоять безрадні супроти безспірного факту занику розуму, розсудку й почування в дорості, в молоді обидвох полів, супроти утрати первісного, стихійного й тому й щирого відчування національного. Не знають, що їм діяти з тим страшним браком енерґії, самодисципліни, почуття обовязку супроти себе, рідні, нації й рідного краю. Другі ґадають собі в своїй легкодушности, що вони на те тільки, щоб панувати, не мучити собі головки „непотрібними науками", бо це, мовляв, затрата часу короткого життя. На всякі остороги старих оглухли, ба що більше, вважають самі себе за якісь вищі створіння, за людей розмаху та навіть чину й домагаються проводу судьбою нації.

Бувають старі, що потурають молоді, відшукують фізіольоґічні й фільософічні причини цього лячного стану молоді й потішають себе тим, що, мовляв, тут нічого не вдієш, бо це явище з молоддю не тільки в нас, українців, а всюди буває в цілому світі. Молодь, кажуть, доросте, розвинеться й сама погамується, споважніє й стане відчувати, думати й ділати, як це було зо старими. В молоді, мовляв, більш життєвої енерґії й відваги і т. д. Усякі бувають арґументи, щоб позбутися морочливого клопоту з непосильного собі діла.

З усього того дешевенького краму одно тільки правда, а саме те, що загальне пониження розумового й чуттєвого розвитку в молоді спостерігається в усіх націях, що волею, че неволею втягнені були в минулу велику европейську війну. Погубні наслідки її відбилися шкідливо й на старих, а ще гірше на молодих, а найбільше на їх нервній системі. В поденервованих батьків не стало енерґії повчати дітей. В подразнених дітях відбивався шкідливо цей недостаток рішучости супроти них у старих. І в розвузданій молоді зродилося почуття ніби якоїсь своєї вищости.

Всі інші міркування й оправдування старих суперечні з дійсністю, минулою, сучасною й, мабуть, і будучою. Більша, наприклад, енерґія, відвага й витревалість усе бували більш у старих, ніж у молодих, з винятком хіба з роду маловартних одиниць. Згадайте тільки історичні особи: Наполєона, Ґете, Мольтке, Бісмарка, Клєманса, Поанкаре, Гінденбурґа, Фоша, Бріяна і т. д.

З досі сказаного для вдумливих ясно, чому і занепадові явища видні в усіх націях саме в молоді, що прийшла на світ десь коло 1900 р., й пізніше, отже занепад захопив цілу молоду ґенерацію. Державні нації мають змогу завчасу загамувати цей занепад державними установами. А в недержавних націях, як от українська, це тяжке завдання спадає на самодіяльність цілого суспільства, щоб не залишити по собі гірше пристособлене до боротьби потомство, ніж були попередні.

В числі з 23-го лютого ц. р., берлінського щоденника „Дойче Альґемайне Цайтунґ" появилася вступна стаття Петра Вебера під заголовком **„Між школою й військовою службою"**, яка починається оцими словами:

„Людина звичайно на диво короткозора. Так воно було всюди й у всіх часах. Ми маємо сьогодні при критичнім огляді німецької історії загострене око, й багатьом спостерігачам міг би обмежений світогляд цілих епох видаватися майже невияснимим. Наших дітей діти мабуть покивуватимуть головами й над нами, людьми між 1900 і сьогодні, й багато дечого не зможуть і зрозуміти. Передусім одно: що ми зовсім без здогаду йшли в світову війну, й таксамо без гадки розбили — так би сказати сліпим знаряддям судьби — цілий світовий лад одної доби, й потім іще були настільки недогадливі, що вірили, неначеб люди могли просто почати знову працю там, де перестали 1914 р., так, як би нічого, що порушило світом, і не сталося. Ми, що нами захитала ця кріза переломової доби найбільше, потребували всежтаки цілих років, щоб принаймні приблизно це порозуміти й поширити свій зір. Але кругом нас у світі не дійшли ще й так далеко.

„І ще в іншій справі стверджуть пізнійше короткозорість нашого часу: що ми задовго думали тільки про політику, господарство та їхні кризи й призабували при тім живу людину. Передусім людину завтрішнього дня, доріст, найтяжче діткнуту жертву цього поплутаного, повного кріз часу. Ми робили білянси війни й кріз на всі боки, обраховували всі можливі втрати й шкоди докладно, а тільки руїнні впливи цього часу на доріст молоді, носія нашої майбутности, полишали досі отак на боці. Ми дивилися тільки на завтрішний день, не розуміли, що тут треба виховувати нову людину, й не робили так, якби й нічого, щоб припиняти очевидне ушкодження молоді на тілі й душі. Ні поліпшували шкіл, ні плянів навчання, ні виховання, ні дисципліни, ні фахового вишколу, ні доріг до звання. Навпаки, партійні уряди робили зо школами і молоддю дуже болючі політичні експерименти й інтереси. А найгірше було те, що ми молоду людину найбільше віддали на поталу безробіття. Доки ця молодь сама не забунтувалася.

„Всі ці занедбання в розбудові шкіл, ширшого виховання, поведення до звання, фахового вишколу й витворення характеру мусимо тепер надолужувати. Цього вимагає розуміння й допомоги цілого народу. І де знайдемо вже шлях до цієї мети, треба нам ним іти далі й розбудовувати з усіх сил".

Далі йде бесіда про заходи, пороблені й побажані, щоб узяти в руки всю німецьку молодь.

Нехай же з цього затямлять собі молоді, а то й старі, що всюди в світі йдуть заходи, щоб удержати занепад молоді від шкідливих для нації наслідків її післявоєнної меншевартности. Про більшевартність молоді, як це часто в українців думають, у людей ані гадки. — („Час").

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

О. Щ., Дорчестер, Масс. — Віримо, що так було, як Ви подаєте. Але, на жаль, не є нам можливо подавати це до часопису. За такі, дійсно правдиві новинки доводилось нам у минулому відповідати. Тому не хочемо наражати організацію на клопоти і видатки.

— Якжеж там, Майорку? Що чувати з вашим жолудком?

— Він такий, як довжник у нинішніх часах депресії.

— Якто?

— Він усе приймає, а нічого не хоче віддавати.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

32

Цокан байдуже і спокійно звертається до нього...

— Вас і всіх інших ми не перебивали... А чи я про те чи не про те говорю, це вже дозвольте мені знати. Громадо! — звернувся Цокан до людей. Тут мені кажуть, що я не про те, що треба, говорю. Маю я замовчати, чи говорити далі?

— Далі, далі! — заревло тисячі голосів. Далі, Цокан! Геть лісничого! Народ, підбадьорений своїми голосами, вирівнюється. До них звернулися за словом. О, вони скажуть те слово. Вони розуміють і чують його. Ось воно якраз тепер через Цоканові уста на вільний простір з глибини грудей вирвалося й бушує, мов буревій.

І Цокан розказав про віковічні кривди, болі, страждання. Цокан розповів про велику війну, на якій впало безліч наших людей за ніщо. Він сказав, що нас русинів не лише стільки, скільки є в Угорщині. Нас є багато. Нас міліони, десятки міліонів. Вони жиють по ріжних державах, але всі вони однаково говорять і всі одної матері діти. Всі вони віками дерлися за чужі справи, але настав великий суд над їх гнобителями. Ось прийшла війна, революція. Для нас зійшло сонце свободи. Всі гноблені народи беруться до праці на своїй ниві й що це саме треба робити і нам.

„Тут нам казали, що тепер буде все наше. Правдиво їм хтось відповів: все наше, лише зверхність мадярська. Як може бути все наше, коли ми самі в неволі. Тепер вони так нам кажуть, бо Мадярщина розтрощена. В Будапешті революція й вони самі ще не знають, чи вдержаться. Але коли ми допоможемо їм, коли вони знов окріпнуть, тоді вони не захочуть з нами говорити. Вони знов одберуть те, що дали й усе буде по-старому. Нам треба шукати не чужої зверхности, а своєї. Треба робити так, щоб ми здобули ту свою зверхність і закріпили за собою. А де є та наша зверхність?"

Тут Цокан швидко розгорнув те, що тримав у руці. Це був прапор з жовтою і блакитньою барвою. Він розгорнув його і вказуючи на підняте полотнище, високим голосом проговорив: — Ось де наша зверхність! Ця коругов, це наш знак едности і згоди. Це є прапор будучої нашої великої держави, яка повстане коло Києва над Дніпром і до якої маємо належати ми. Я підношу цей прапор перший раз і хай має він над нами, поки стоїть земля! Ми повинні йти за ним, горнутися під ним у тісні лави борців і нас ніхто не переможе. Слава нашій будучій державі! Слава нашому великому народові!

Тиша. Здавалося все завмерло. І раптом якась сила прориває мертвеччину і зривається буревій. Реве й бушує народня стихія. Гордо стоїть з прапором Цокан. Тисячі рук піднеслися догори. Почали співати релігійні пісні, багато молилося...

2.

Наш потяг кволо, ніби военний інвалід, штикильгав під гору останній перегін від Квасів до Ясіня. Цілий тиждень у дорозі. Рана моя зажила й нога залишалася при мені. Кілька днів не спав, мало їв, але радість, яка наповняла мене при вигляді рідних місцевостей, так розбурхала, що втоми зовсім не відчувалося. Вже в Кевелеві, де потяг зупинися на кілька хвилин, до нас увірвалася чутка, що в Ясіню якийсь бунт. Це нас усіх ясінців, які їхали разом зо мною, порядно зацікавило. Дорогою ми багато розмовляли на політичні теми й усі досить добре розбірались у заплутаних подіях революції. Одначе те, що діялося в Ясіню, до деякої міри нас дивувало.

Свисток. Ще пару хвилин і дома. Засапана машина зупиняється й з неї на всі боки висипається воячня. Крик, лайка. Зупиняє якась мадярська варта. — Документи!

— Геть до чортової матері! Як дам тобі документи, то перекинешся догори ногами.

Натиснули, варта розійшлася, а ми вперед. Кожний рветься додому. Але вже здалека почули гармідер. Біжимо далі. Народ. Безліч народу. Добігаємо й собі, вливаємося в його море. На трибуні Юра. Він тримає жовто-синій прапор і гукає слава. У мене само собою відкрилися широко уста й я заревів. Чути було, як ревіли мої товариші. Це захопило натовп і по хвилі кричало, здається, само небо. Хотілося рватися на трибуну до Юри й обняти його на очах усього народу. Але зчинився такий рейвах і метушня, що пробратися до нього не було ніякої можливости. Десь вирвався Павло й перебрав від Юри прапор. Юра робить народові якісь знаки. Видно хоче втихомирити. Але пізно.

— Геть з мадярами! Вішальників сюди! На шибеницю! Кари їм! — Аж тепер зрозумів, у чім річ. За трибуною збилася докупи чередка людей, які дуже відріжняються від загалу. Між ними бачу Бабчинського, Йонаша, Розенкранца, Блютрайха й багато інших. Трохи ззаду кілька пань. Он струнка, суха в чорному Йонашиха, а онде... Так. То Кіті. Безперечно то вона.

Вона не бачить мене й добре. Вона, видно, перелякана, тримає під руку матір і щось гукає. А навколо бушує стихія. Гремить буревій народнього гніву, котять хвилі обурення й, мов непомітні трісочки, заливає кволих переляканих чужинок.

Але Юра рішуче взявся зупинити буревій. Права його рука високо знялася над головою. Волосся патлає вітер. Він гукає й закликає до послуху й порядку. Юрба видно починає поволі втихомирюватися. Юра пропонує не розходитися ще, а вибрати людей, якіб розпочали працю над орґанізацією сільської самоуправи та утворенням дійсно народньої міліції. А після всі мусять спокійно розійтися додому.

Згода, згода! Почалися вибори народнього комітету. Це не тривало довго, бо Юра лише назвав кандидатів і нарід під таким настроєм не думав у чомусь не згоджуватися. Всі одноголосно признали Цокана за свого проводиря, який дбає про гуцульські справи. Розійшлися з співом церковних пісень.

Бабчинський із своєю компанією розійшлися також. Їх пропустили свобідно. Куди вони пішли, це нікого не цікавило, хіба що Юру. Але він не мав часу. Він уже збирав вибраних членів комітету і закликав їх до сільської хати на нараду. Тут тільки я зміг підійти до братів і привітатися з ними. Ми цілувалися, як на Великдень. У наших душах бушувала велика радість. Хотілося обняти цілий світ.

Додому не пішов. Куди там у таку пору додому. Зайшов до ресторану Романчука, перекусив і до сільської хати. Там повно народу. Наради, наради й наради. Юра між ними, як президент Злучених Держав. Мені заявлено, що я командант усієї поліції і що — раз-два, маю приняти це до відома. Утворено комітет народньої оборони, до котрого увійшли: Юра Цокан — предсідник, Павло Цокан, Гнат Тулайдан, Німчук, старший ґазда Клочурек Василь і порішили покликати також студента Пластуна, бо хоча він і не з народом, та все таки може в ньому заговорить народня кров. Той має бути за писаря. Яж до комітету не увійшов. У моїм розпорядженню збройні сили новоутвореної влади.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СЛОВО ВІД ЛЮДИНИ, ЩО ЗНАЄ.

„Манчестер Ґардієн", відомий англійський щоденник, подає докладний огляд свіжо виданої книжки про найближчу війну. Ця книжка вийшла зпід пера німецького ґенерала Людендорфа.

„Ця книжка", каже „Ґардієн", „заслугує на ближчу увагу не тільки тому, що ґенерал Людендорф є знавцем військової штуки, але також тому, що він прийшов знову до ласки в Німеччині та знову має великий вплив. Його військові погляди годяться з поглядами офіціяльних кругів Німеччини. Його книжку залишно читають і до цього часу ще ніхто не висказав спротиву проти неї".

Того роду людина може нам сказати щось цікаве навіть про війну, що щойно буде.

ЩО ЦЕ ВІЙНА: ЗНАРЯДДЯ, ЧИ ЦІЛЬ?

Ґенерал Людендорф старається доказати, що Німеччина програла війну через те, що вона держалася нерозумних поглядів на війну.

Німеччина саме дивилася на війну як на засіб, інструмент, оруддя політики.

Людендорф каже, що війна не є засобом, але ціллю, найвищим актом національного самоозначення. Це не метода, але життєве явище, конечно потрібне для удержання нації.

Осудженних ґенералом Людендорфом поглядів на війну держалися, як признає самий ґенерал, пруський король Фредерик та французький цісар Наполеон.

З тими поглядами Фредерик і Наполеон добули собі немало побід. Скільки побід добудуть Німеччині нові погляди Людендорфа, на це треба ще пождати.

ЗА ЩО БУДЕ ЙТИ У ВІЙНІ?

На думку ґенерала Людендорфа, будуча віна це буде війна расова, чи там національна.

Дуже можливо. Одначе чи не міг би пригадати собі ґенерал ту велику несподіванку, яка захопила німецьку команду, коли в Росії стала революція, що остаточно звернулася проти Німеччини? Чи не помилилися німецькі команданти, думаючи про війну тільки як про війну народів? Чи не переочили вони, наставляючи на Україні Скоропадського, ще якісь інші чинники, які потім ударили по міліоновій німецькій армії так, що вона трісла, як скляна банька?

Як відомо, говорячи про війну, говорили, що у війні будуть рішати маси клясово свідомих людей. Та в практиці вони стрінулися з реальними силами, яких не можна назвати клясовими.

Чи можна нині ще держатися лишень одного або другого крайнього погляду? Чи не показує нам цього історія ріжних великих рухів, і таких, про які кажуть большевики, і таких, про які каже Людендорф?

Це гарно упрощувати собі думання, підтягаючи все під один спільний знаменник, але чи розумно це робити, коли життя виразно показує, що це не годиться з правдою? Адже й у математиці не можна підтягати під спільний знаменник дробів, що не відносяться до одного предмету.

ХТО БУДЕ ВОЮВАТИ?

Ґенерал Людендорф дуже льогічно виказує ріжницю між війнами в минулому та майбутньою війною.

У давнину „театр війни" розтягався до меж того простору, на котрім стиралися з собою армії. У майбутній війні „театром війни" стане ціла держава. Боротися з собою вже будуть не армії, але народи. Вже не буде військових і не-військових: усі будуть причетні до війни.

ВІЙНА І ЄДНІСТЬ.

З такого поняття війни випливають далекосяглі консеквенції.

Війна, каже ґенерал Людендорф, має захопити всі сили народу: матеріяльні, фізичні й духові.

Війна ставить до народу вимоги єдности. Народ, що йде до війни на життя й смерть, мусить бути одноцілий.

Відомо, це говорили ґенерали й до Людендорфа. Говорили про це не лишень ґенерали німецькі, але й московські, і французькі, і всякі інші. Всі вони прямували до цеї єдности. Та не всі на один спосіб.

ЄДНІСТЬ У РОЗУМІННЮ ҐЕН. ЛЮДЕНДОРФА.

Ґенерал Людендорф розуміє єдність так, що цілий нарoд має не тільки мати одну команду, себто одну волю, але й одну думку та одно почування.

Єдність має стати національною вірою народа. Для добуття цеї єдности народ повинен заставити всіх своїх членів мати одну віру. Він має винищити всякі ріжниці в переконаннях політичних і релігійних.

Осьтут ґен. Людендорф розходиться основно з дотеперішніми змаганнями до єдности. Досі ці змагання зводилися до того, що державна влада в часі війни домагалася спільного виступу населення проти ворога, признаючи всякому свободу совісти. Тепер виступає визначний військовий знавець з домаганням здушення такого ліберального розуміння єдности. Єдність має бути не зовнішня, але внутрішня: всі люди в державі мають бути просякнуті одною національною думкою, одною релігією!

ЯКА РЕЛІҐІЯ?

Хто поставить таку думку, той мусить поставити негайну другу, а саме: яку саме релігію треба визнати за основну релігію нації, що йде до новочасної війни?

Божна би сподіватися, що ґен. Людендорф скаже, що такою вірою має бути християнство, бож це віра подавляючої більшости німців. Та хто так думає, помиляється, бо, на думку ґенерала Людендорфа, християнство є для німецького народу чужою релігією й жерелом слабости.

Навіть припустивши правдивість цеї думки ґенерала, треба ще відповісти на питання: коли християнство справді чуже для німецького народа й жерелом його слабости, то чи є де така сила, щоб узялася християнство викорінювати? А якби навіть така сила знайшлася, то чи патрапилаб вона завести єдність у німецьким народі, чи може завела би ще гірше розеднання, як є нині?

Ледви чи може ґенерал знайти в історії підходячий примір. За приклад большевицької Росії він не може показувати, бо чейже одно нищити всякі віри, а інше обеднувати існуючі в одну, зовсім нову. Зрештою це не знати, що війна покаже з російським протицерковним експериментом.

ҐЕНЕРАЛ І ВІРА.

Ґенерал Людендорф чує, що, сказавши „а", він мусить сказати „б", тому він і бекає, що японська віра, шінтоїзм, краща віра, ніж християнство.

Чому саме краща? Ґенерал здається, що японці краще держаться єдности, ніж німці, от він і робить висновок, що шінтоїзм кращий. Та ґенерал не знає, що в Японії шириться сильно християнство: отже в Японії багато людей думає, що християнство краще, ніж шінтоїзм.

Зрештою, як шінтоїзм краще, то чи порадно тепер німцям, коли вони привикли до християнства, заводити шінтоїзм, коли грозить війна? Чи зміняється коні в возі, коли переправляється через ріку?

ҐЕНЕРАЛ У СЛІПІЙ ВУЛИЦІ.

Ґенерал Людендорф самий не дуже то преться за заведення шінтоїзму в Німеччині. Він заявляє, що Німеччина повинна закинути християнство, а завести якусь „релігію німецької нації", і на цім і кінчить.

Та коли він цього не сказав, то цим він показав, що він самий не знає, що з тим фактом зробити. Він просто зайшов з ним у вулицю, з якої нема виходу. Завертатись назад — не по ґенеральськи. Отже він кричить: „Дайте нам німецьку національну віру і баста!"

Та чи вдоволить така відповідь читача? Чи не жде читач від ґенерала, що взявся судити християнство та хвалити шінтоїзм, щоби він сказав, якої саме віри треба німцям? Адже ґенерал трактує себе як провідника.

Що це за провідник, що, зайшовши в тяжке положення, каже: „Тут нам треба цього і цього, а що це таке, і як його добути, це ваша голова, а не моя"?

Мусій Степанчук.

ОДА ДО УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК.

(Дружині М. М. присвята).

Вишивки, українські вишивки!
Ріжнобарвні ви,
Як земляця України
В весни сонічка проміннях.
Ви сплітаєтесь з ниток,
Як букети з квіточок
У весільні вінки:
Українські вишивки!

Вишивки, гаптовані мережки,
Що так вется ви
Кривульками в перегони,
Як цвитучі загони,
Як степові шляхи,
Доріжки пільні й стежки,
Як потічки і річки:
Наші любі вишивки!

Вишивки, маківочки, фіялки!
Усміхаєтеся ви,
Як зірки у літній ночі,
Як дівочі карі очі,
Як діточок гурток в садках
Й парубки гожі в танках;
Ви веселочки краски,
Наші милі вишивки!

Вишивки, ви ритмічні стрічечки!
У вас бачимо ми:
Хатки в садках, як в косицях,
Лани жита і пшениці,
Серед жнив в полях женців
І покоси косарів,
І полукіпки в рядки.
Наші гожі вишивки!

Вишивки, ви різьблені образки!
У вас відблиск старини:
Ось, в чайках, в Дніпрових водах
Козаки в славних походах
І чубаті їх шапки,
Шаблі гострі й бунчуки.
Історичні вишивки!

Вишивки, калинові ягідки!
Не згасайте нам ви!
Бо той труд очей дівочих
І та праця рук жіночих,
Що сплітають вас в рядки,
Що мережать у кратки,
Це мистецтво на віки,
Українські вишивки!

Далеко від залізничої стації.

Проводир (до туриста): Цей замок побудував король Людвик XII.

Турист: — Замок дуже гарний, та чому його побудував так далеко від залізничої стації?

—o—

Не фільольоґ.

— Твій нареченний, видно, не вміє граматики. Він вічно переплутує „мені" й „мене".

— Це ще нічого такого страшного. Твій, наприклад, переплутує тебе й мене!

—o—

Зрадів.

— Тату, то правда, що ти дістав ордер Почесної Леґії?

— Так, сину.

— О, то я тішуся! Тебе хоч, хто платить більше, а при тому навіть необов'язаний дати їй весільного ховатимуть із цілою компанією війська!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВАСИЛЬ МУДРИЙ — КОЛИСЬ І ТЕПЕР.

Знаємо, що редактор „Діла" Василь Мудрий став тепер „віцемаршалком" польського сойму і речником українсько-польської угоди. Та колись він глядів на таку угоду інакшими очима, дійсно мудрими.

Доказом цього може бути його популярна книжка п. н. „Боротьба за огнище української культури в західніх землях України". Книжка ця видана „Центральним Бюром преси і пропаганди професійної організації українського студентства" у Львові в 1923 р. Ціллю її було запротестувати перед світом проти польського варварства, скерованого проти українського вищого шкільництва. В ній В. Мудрий особливо доказував, як польські обіцянки та інтриги в справі українського університету у Львові скінчились на нічім.

Ось, що він говорив тоді (1923):

„Переживаємо найтрагічніші хвилі, які може переживати нація, що втратила щойно вчора свою державу. Вчорашні борці за велику ідею державної незалежности, нині ми опинилися в стані підбитих, поневолених. Наші великі змагання зломано, наші діла знищено. Все разом цінне для нас опльовано, збезчещено. Опинившись у безсиллю, ми є німими свідками безконечних образ, знущань і кривд, які з глумом на наших очах довершують над нами вороги".

А далі: „Чи може бути щось трагічніше над те, коли людина, повна сили й здоровля, мусить улягти насиллю та звірячим інстинктам другої людини, хоч одна й друга мають однакове боже та людське право користати з усіх благ життя та свободи". Далі він цитатами виказує безконечні пляни та проби поляків, як знищити і засимілювати українців під Польщею. Замітні були під цим оглядом виклади славних українознерів, як приміром проф. львівського польського університету д-ра Фулінського, що викладав на тему: „Асиміляція нелехіцьких елементів". До таких викладів належав теж виклад ксьондза Лютославського на тему „Націоналізм та його моральні межі зі становища католика" і ін.

Продовжуючи наше лихоліття, автор цеї книжки — тодішній борець В. Мудрий — описує тяжку боротьбу за український університет у Львові, як теж заснування тамже тайного українського університету. Змальовує докладно, як то посольські, сенатські та всякі інші конвенції та інтервенції скінчилися на нічім. Цитує численні напади польської преси, як от зі „Слова Польського", що писало:

„Руске студюм —
„Ано тераз патржайце, гайдамакі мудя,
„Яке он вам бе Львове поуржондза студя
„Як сен до тего везме з запалем, муй пане,
„Доперож бендон буйкі і лбув розбіяне".

Цитуючи це, автор книжки каже, що хоче зілюструвати психічний стан всеї тої польської громади, що жила такими як автор наведеного вище вірша бестіяльними, акультурними „ідеями", та щаслива була тим, що безкарно могла вживати на адресу українського народу — вуличних термінів в роді „мудя". „Не забуваймо", каже він дальше, „що на чолі цеї великої групи польського громадянства стоять „світлі уми", такі професори львівського університету як Ґломбінські, Стажинські, Ґрабські й інші". Словом, доказував він, що всякі угодовства, прохання не приведуть до добра. І тому закликав до боротьби за свої слушні права.

Так було перше. Тепер цей чоловік проголошує чолобитні заяви перед польським урядом зі шкодою української справі як у нутрі краю так за границею. Чи має тепер наша молодь у краю йти за такими провідниками, що так міняють свої погляди? Це є причина, що в рідній краю існує тепер така розбіжність між старшим більш угодовим поколінням, та між новим, бoевим.

Тому, читаючи всякі новини з краю, розважуймо, з якого жерела вони походять, а тоді краще зрозуміємо їх зміст.

Ф. Луців.

Мінneаполіс, Мінн.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПОЛІЦАЙ ПРОВИНИВСЯ, ШУКАЮЧИ ДОКАЗУ.

Сержант детективів Берт Петерем в Едмонтоні (Канада) має відповідати за те, що хотів мати доказ незаконного купування лікеру. Він заставив третю особу, щоб купила горілки в незаконний спосіб. Поліційний суддя рішив, що Петерем не допустився нічого незаконного, бо він тільки хотів дістати доказ проти підозрілої особи. Найвищий суд не погодився з тим рішенням і відослав справу назад до поліційного судді, щоб він засудив Петерема.

Відтепер поліція в Едмонтоні не буде підсилати людей до бутлеґерів, щоб купували в них горівки.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ЗНИЗИВ КАРУ РЕДАКТОРА.

Манітобський апеляційний суд знизив кару, наложену в осени суддею Едамсоном на редактора польського комуністичного часопису, В. Дуткевича. Дуткевич мав заплатити 200 долярів за обмову місцевого лікаря, д-ра Ф. Сендзяка. Апеляційний суд знизив кару з 200 долярів на 150 долярів.

ОБЕЗПЕЧЕНИЙ НА СВОЇМ ПОХОРОНІ.

Француз Люї Дюран з Альжиру знайшов дотепний спосіб на крізу. Здається, що досі в нас його не практикували. Зробив він так: Обезпечив себе на випадок наглої смерти і небавом помер. Помер для світа, порозумівшись з своєю довіреною приятелькою, яка підняла асекураційну премію.

Приятелька так гірко заплакала, що лікар видав свідоцтво смерти Дюрана, не бачивши його трупа, і Дюран з радости взяв особисто участь у своїм похороні.

Щойно кілька місяців пізніше ствердили, що він занадто голосно живе і відібрали йому більш ніж 100,000 франків.

СЕСТРІНИЦЯ ВАЛЬДЕМАРАСА СЛУЖНИЦЕЮ В ВАРШАВІ.

В Варшаві живе сестрінниця бувшого диктатора Литви, Вальдемараса, Олександра Чечунас. Вона є домовою служницею. Її матір є рідною сестрою бувшого литовського диктатора.

КОМУНІКАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ.

Дня 2. лютого ц. р. головний уряд Організації Оборони Лемківщини відбув своє черговe засідання для полагодження біжучих справ. Між іншим запали на тім засіданні дві дуже важні ухвали, з якими ми хотілиб запізнати ширші круги громадянства та просити про співпрацю.

1) Беручи під увагу, що одинока лемківсько-українська газета „Наш Лемко", яка виходить у Львові, а яка, несучи національне освідомлення серед широкі маси Лемківщини, має для нас велике значіння, знаходиться в тяжкому матеріяльному стані, постановили ми повести кампанію за приєднання їй нових передплатників. Ґазета ця з незавидних матеріяльних обставин старого краю не має покищо настільки передплатників, щоб могла з них вдержатись. Тагар покриття коштів недобору спадає на Лемківську Комісію, яка мусить старатися про фонди на ту ціль, чим утрудняється їй значно працю. Завданням нашим булоб подбати про передплати для своїх свояків і близьких в старім краю, які через матеріяльну нужду не можуть передплачувати газети, як також для нас самих тут в Америці. Завдання це спадає в першій мірі на членів Організації Оборони Лемківщини. Передплачуючи та приєднуючи передплатників цій газеті, зможемо усамостійнити її під матеріяльним оглядом, чим відтяжимо значно Лемківську Комісію, яка розвине тоді ширшу діяльність в іншім напрямі.

2) Стверджуючи конечність існування та розвитку нашої організації, постановили ми відбути при кінці травня ц. р. лемківський зїзд, на якім брали б участь не тільки члени поодиноких відділів Організації Оборони Лемківщини, але також громадяни зпоза організації, яких та справа інтересує. Зїзд цей має відбутись у місті Філядельфії. Вага його лежить в тім, що він властиво вперше вирішив би ширше багато важних справ, звязаних з ратуванням наших братів лемків у старім краю, як також з нашим життям тут на еміґрації. Тоді, коли перший зїзд, який відбувся дня 4. серпня м. р. мав радше характер ширших нарад, то цей будучий зїзд мав би бути справжнім зїздом, неначе лемківським конґресом в Америці, який заняв би рішальний голос про наше становище до справ старокраєвих і еміґраційних та постановив про хід на напрям нашої праці набудуче. Побажаним булоб, щоб громадяни, які тою справою інтересуються, піддавали наперед свої думки і проєкти щодо цього зїзду та самої організації. Проєкти ці будуть нам потрібні при укладуванні статута, який остаточно буде принятий зїздом.

Всі письма в тій справі просимо спрямовувати до голови Організації Оборони Лемківщини, на адресу: Василь Левчик, 48 Вашінґтон Евеню, Елизабет, Н. Дж.

За головний уряд Організації:

Василь Левчик, голова;
Андрій Смит, секретар.

ЖІНКА НА СХОДІ.

Японія, Китай, Персія, Індія.

Хоч життя жінки поліпшилося майже в усіх частях світа, все ще на Сході про жінку переважає думка, висловлена словами: „Жінка створена для вжитку мужчини". Ця стара пословиця — пише копенгаґський часопис „Політікен" — має все ще значіння на Сході. В Японії головною метою освіти молодих дівчат є, щоб їх учинити якнайбільше „жіночими", себто, щоби були добрими жінками або веселили ґейшами. Кожна господиня, коли хоче, щоб її поважали та щоб заслугувала на назву господині, мусить зовсім присвятитися вихованню дітей в патріотичному дусі, мусить розірвати, забавити свого чоловіка, щоб він забув про буденну журу й біду.

В Китаю, Індії, Персії суспільне життя жінки майже таке саме. Ріжниця є в тому, що в Індії батько обовязаний найти чоловіка для своєї дочки. В Китаю батько може продати дочку кому хоч, хто платить більше, а при тому навіть необовязаний дати їй весільного одягу. Китаєць оправдує це тим, що Бог був би не дав йому дочки, колиб був не хотів, щоби її не продано дотичному купцеві...

В Індії рідко можна подибати на вулиці в великих містах індійську жінку на проході. Звичайно індійської жінки не видно також і підчас гостини в якогонебудь знатного індійця. А саме гість звичайно сідає за столом лише з мужчинами родини. Жінки остаються у свому переділі „пурді", що є на боці й гостро пильнують їх там, гострі ніж у гаремі.

Індійський селянин і міщанин, як вийде на вулицю із своєю жінкою, все ступає два-три кроки поперед неї. Коли селяни в Індії йдуть на базар, мужчина не лише, що йде попереду жінки, але й ступає як пан, а жінка мусить нести на голові кіш з товаром, який хоче продати. А позаду неї йдуть також із тягаром на голові інші жінки з родини. Отже мужчина веде обвантажені жінки.

Майже в усіх азійських країнах уважають вагітну жінку нечистим сотворінням, якої бридяться. Найкращою поведінкою чоловіка або любовника є в таких випадках не навідуватися до жінки. В Індії, де погорда для жінок доволі велика, ніодин член родини, ні мужчина, ні жінка, не відвідає такої жінки, що вдруге завагітла. Тому зрозуміле, що в Індії повитухи належать до найнижчої касти і що їх звання взагалі незавидне. І тому то індійські жінки з середнього стану, які можуть платити, найрадше родять у британських санаторіях.

В Індії знає всього три проценти жінок читати й писати. До якої касти не належалаб індійська жінка, її чоловік це її пан і він старається як лише може, щоби вона була якнайбільш неосвічена, несвідома.

В Індії та Китаю духовенство піддержує цей погляд. Чоловік мусить бути суверенним паном своєї жінки. Батько це одинокий господар дітей, який приказує по своїй волі. Чоловік зовсім розпоряджає майном своєї жінки.

Ґанді багато причинився до рівноправности жінки в Індії. Тому зрозуміле, що жінки бачать у ньому пророка.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

У Ню Йорку помер відомий артист-співак Йосиф Давиденко. Покійний родився в Києві 40 літ тому. До Америки приїхав з Українською Капелею, що була під управою Олександра Кошиця. По розвязанню Капелі покійний виступав нераз в українських виставах та в американських театрах, співаючи звичайно українські пісні. Визначався гарним тенором.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На процес двайцятьох у Львові.

Як перечитуємо звіти про жертви на всякі українські народні цілі, то часто подибуємо, що ті збірки переводжено на хрестинах чи на весіллю. Як застановимося над тим, то прийдемо до переконання, що наша українська молодь, роджена вже на вільній землі Вашингтона, таки тісно звязана зі змаганнями до волі всього українського народу там за морем, на рідній та покищо несвобідній землі.

Треба лише, щоб родичі тих дітей подбали, щоб так, як дали їм життя, рівночасно передали їм ще й свою українську душу та ловчили їх любити все, що наше рідне, що українське. А тоді напевно українське імя в Америці не пропаде.

У звязку з тим подам, що на хрестинах донечки громадян Ярмолюків, Маріянни, дня 1. березня хрестний батько п. М. Лотоцький не забув і про справу народню, а п. М. Головатий сказав кілька слів про дванацятьох українських революціонерів, що їх будуть судити у Львові. Пані Й. Ганусей, щира українка, роджена вже в Америці, занялася збіркою.

Жертви зложили: по $1: пані Й. Ганусей, А. Бурий, панове: Д. Дубчак, М. Ярмолюк, А. Бабяк, І. Бабяк; по $2: М. Головатий, М. Лотоцький. Разом зложено $10, які вислано до краю через Обєднання.

Присутній.

—o—

ЕМБРІДЖ, ПА.

Коляда Січовиків.

Заходом 6-тої сотні Чорноморської Січи ходили січовики по коляді на рідний край в таких місцевостях: Ембрідж, Аліквіпа, Конвей. ...

Жертву зложили по $1: Н. Липцан, О. Прокоп, В. Холодюк, П. Карбашевський, І. Волошин, А. Лазенко, М. Бац, С. Яцишин, Д. Шимоняк, Г. Крись, В. Лех, П. Ярмулюк, М. Цимбаляк, Й. Латвин, Т. Кульчицький, М. Ощепок, Н. Жук, І. Хлиста, В. Лазар, І. Табош; по 50 ц.: С. Дністрян, І. Келер, І. Витяз, В. Фечушак, Г. Думінський, І. Бур, М. Русенко, Гр. Лаврик, В. Дністрян, П. Живка, Ю. Сивий, Ст. Войтович, Т. Гусак, І. Хома, Н. Драбич, Т. Хлиста, І. Мошора, П. Третяк, Анна Мошора, В. Оковицький, А. Сірінник, Й. Ґадомський, І. Сухий, К. Вороновський, В. Мельничук, О. Гайдук, П. Боберський, М. Курилич, А. Назаревич, І. Мазур, В. Кміть, Т. Ґебет, М. Бац, Д. Ґерега, М. Шведюк, С. Венярчик, А. Швак, І. Єрега, Н. Ярош, А. Шабля, А. Хлиста, І. Бірців, Я. Басько, І. Ліцовський, І. Волошин (стар.); по 25 ц.: С. Ілько, І. Дзерен, І. Фіньч, В. Коваль, І. Мельник, В. Рудницький, І. Вітов, С. Шимко, Т. Пушак, Н. Комішак, Т. Френкевич, С. Ґуран, а М. Мізільник 20 ц. — Разом $45.70. — Розхід $2.46. — Осталося $43.24, які вислано до Централі Чорноморської Січи і призначено: на бойову акцію $23.24, на політичних вязнів $10, на інвалідів $10.

Семен Дністрян, касієр.

КЕМПБЕЛ, О.

На визвольну боротьбу.

Дня 16. лютого відбулась повесільна забава, яку улаштували громадяни Василь і Анна Юрчак для своєї доньки Марії. При тій нагоді гості не забули також про Рідний Край та зложили $7 на визвольну боротьбу. Жертвували: В. Юрчак, Й. Клеменц, І. Падучак, Н. Санаґурський, М. Стахура по $1; Ф. Кузенко, С. Гіль, П. Сагніца й пані Максимов по 50 центів. Гроші вислано через Обєднання.

М. Стахура.

—o—

НЕНТИКОК, ПА.

На просвіту для Лемківщини.

В середу, дня 11. березня ц. р., загостив до нашого громади представник Лемківської Комісії зі старого краю, яким є п. Михайло Дудра. Він дав відчит про незавидну долю наших Братів-Лемків. Громадяни зійшлися на призначений час до парохіяльної ґалі, де відбувся відчит. Були також гості з Вілкс Баре і Гановер.

Гром. Дудра говорив так цікаво, що присутні слухали його з запертим віддихом. Бесідник представив, як вороги знущаються над нашим народом і як підступами баламутять лемків, бо бояться їх освідомлення. На тім ляцькім баламутстві найгірше терпить шкільна дітвора, бо вона не учує в школі рідного слова. Ляцький ворог нищить усе, що українське, а московські недобитки лижуть польське корито і помагають ляхам нищити власний нарід.

Публика нагородила молодого бесідника гучними оплесками. Опісля приступлено до збірки, з котрої прийшло $11.60, які вислано до Товариства „Просвіта“ у Львові.

Олекса Вдовичук.

Подружа розмова.

— І ти, Юрку, знову виходиш? Не уявляєш собі, як скучно вечором дома...

— Саме тому я виходжу.

— Чому впевняєш так рішуче, що Степан жениться зі мною для грошей?

— Гм, та якусь причину чейже мусить мати!

—o—

— Що ви скажете, пані, про смерть того лікаря Пурильського — мав щойно трицять три роки...

— Я, моя пані, можу сказати одно: що до лікаря, який вмирає в таких молодих літах, годі мати довіря.

—o—

Жінка: Чи можеш заперечити, що тим, чим ти є, я тебе зробила?

Чоловік: Не заперечую, одначе не роблю тобі за те ніяких докорів.

ЖІНКА МІЖ ЛЮДОЇДАМИ

Кілька тижнів тому вернулася до Будапешту сестра Марія Мольнар після закінчення своєї великої подорожі. Була це справжня велика подорож. Вона запровадила цю тиху жінку трохи не до воріт смерти. Марія Мольнар повернулась до батьківщини недужа, з гарячкою й аж за кілька днів трохи прийшла до себе. Причиною її недуги був її вісімдітній побут у тропічних краях. На її обличчі ще сьогодні можна бачити сліди пережитих терпінь, проте в її добрячих очах видніє непохитна енергія людини, що своє життя присвятила для великого завдання.

Дикуни.

Коли ця чудна біла жінка 8 літ тому опинилась на острові Пітільо, що є в громаді Адміральських островів (Тихий океан), то туземці стурбувались. Вони привикли ставитися вороже до кожного чужинця, та ще й коли він появився без зброї. Врешті ворогом був у них кожний, що не належав до їх племени.

Серед цих дикунів папуа появилась одної днини сестра Марія, а її зброєю були тільки слово та її віра. Чого не добуло насилля та сила зброї білих панів, це добула сестра Марія своєю відвагою й терпеливістю.

Вона зуміла знайти доступ до их душ, жорстоких та нестримних, і, навчившися їх мови, познайомилася з їх звичаями та способами думання.

Успіхи.

Поволі добула собі сестра Марія довіря в папуа, а після довголітньої важкої праці осягнула неймовірні успіхи. Вона навернула триста людоїдів на Христову віру. Під її впливом папуа закинули людоїдство. На острові Пітільо є тепер мала каплична, де відбуваються богослуження та молитви, а діти ходять до місійної школи.

Тернистий шлях.

Та сестру Марію не вдоволили ці успіхи. Вона далі невпинно працювала. А кожна хвилина в тій праці приносила чергову небезпеку. Клімат, дикі звірі, дикуни, що полюють на людські голови, все те побільшувало небезпеку. Скрізь там можна було стрінути людські голови, що „прикрашували“ хатні стіни.

Всі ті пережиття й небезпеки не зламали сестри Марії. Її місійна праця є для неї джерелом радости. Вона все-таки любить своїх небезпечних дикунів і тільки дожидає, щоб її гарячка минулася і щоб вона знову могла подастись на людоїдський острів. Тихе, спокійне життя в культурній Европі вже її не цікавe. Туга кличе її до диких островів, бо в місійній роботі вона бачить найкращу життєву ціль.

ПОДЯКИ.

Ми, нижче підписані, складаємо щиру подяку головним урядникам нашої організації за скоре виплачення нам посмертного по моїй жінці, бл. п. Юстині Сливчук, бо до тижня ми одержали повну суму посмертного. Бажаємо якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякуємо урядникам і членам тов. Н. З. Пр. Богородиці, від. 145, що занялись похороном та відпровадили покійну на вічний спочинок.

Микола Сливчук, муж; Стефан, Роман, Михайло, сини.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої організації за скоре виплачення мені посмертного по моїм покійнім чоловіку, Сильверстрі Кашубинським. Бажаємо якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також щиро дякую урядникам і членам тов. Січ, від. 282 У. Н. Союза, за численну участь у похороні.

Антоніна Кашубинська, вдова і діти.

Ми, нижчі підписані, складаємо щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловіку і батьку дітям бл. п. Івані Миленьким, котрий був членом від. 64 в Петерсон, Н. Дж., а помер дня 21. лютого 1936 р. Бажаємо якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякуємо місцевим урядникам і членам за численну участь у похороні.

Марія, вдова, Юрко, Дмитро, Петро, Микола, Стефан, і Василина, діти.

Я, нижче підписаний з родиною, складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за скоре виплачення мені посмертного по моїй жінці, бл. п. Марії Лисяк, котра померла трагічною смертю 4. лютого 1936 року в Порт Джервіс, Н. Й. Щиро дякую урядникам і членам від. 198 за численну участь у похороні і за вінки. Також дякую тим всім громадянам і громадянкам, що причинилися до похорону квітами і автомобілями, чи добрим словом. А заразом підкреслюю, що це честь і велика користь належати до такої славної організації, якою є наш У. Н. Союз і почувати себе в браттві в смутку і радості членом одної великої Союзової родини.

Григорій Лисяк, вдовець; Володимир П., Григорій Н., Андрій М., сини.

—o—

Я, нижче підписаний член тов. Сокіл, 336 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою помічю. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Микола Рой.

Оборона.

— Ти був нечемний, Юрчику, тому за кару підеш спати без вечері.

— А що буде з лікарством, що я його маю зажити по вечері?

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(126)

Предчуваючи грозячу їм небезпеку, Томі провадив Арбелю скоро до кратеру виходу. Як він був уже яких сто кроків від проходу, побачив на своє велике зчудування, що з отвору виходила банда людей. Бандити побачили його й дівчину...

...Тимчасом доля Тарзана, лейді Бет та Джерія висіла на волоску. Залежала вона від рішення полковника Маседона. Могутній цар пралісів піднявся на всю свою велич і подивився на Маседона певним поглядом людини, що має владу.

Жовнірське серце Маседона перестало на хвилю битись, як він став подивляти прегарну постать. Перед ним справді стояв наймогутніший з усіх героїв з виглядом бога — командант над командантами. Це мусить бути ніхто інший, як самий Іскандер, що був відразу й людиною й богом.

Потім цей командант великого війська підняв руку на знак глибокої пошани. І знову Тарзан затриумфував. Але далеко на захід від нього Борис Ґарето вже збирав людей, щоб видпровадити свої сили й змiритися з Тарзаном.